

BÀI 22: SỰ SUY YẾU CỦA NHÀ NƯỚC PHONG KIẾN TẬP QUYỀN
(THẾ KỈ XVI – XVIII)

A. Mục tiêu bài học

1. Về kiến thức

- Học sinh cần nắm rõ từ đầu thế kỉ XVI triều đại Lê sơ bắt đầu suy yếu toàn diện trên tất cả các lĩnh vực, rõ ràng nhất là về mặt chính trị và xã hội.
- Nắm rõ nguyên nhân, hậu quả của chiến tranh Nam – Bắc triều, chiến tranh Trịnh – Nguyễn và sự chia cắt Đàng Trong – Đàng Ngoài.

2. Về kĩ năng

Học sinh cần xác định được vị trí địa danh và trình bày diễn biến các sự kiện trên bản đồ.

3. Về thái độ

Bồi dưỡng cho học sinh ý thức bảo vệ sự thống nhất đất nước, chống mọi âm mưu chia cắt lãnh thổ.

B. Những nội dung kiến thức cơ bản cần nắm vững

I) Tình hình chính trị - xã hội

1. Triều đình nhà Lê

- Từ đầu thế kỉ XVI, nhà Lê sơ bắt đầu suy thoái.
- Biểu hiện: Vua quan ăn chơi xa xỉ, nội bộ chia rẽ, tranh giành quyền lực.
- 2. Phong trào khởi nghĩa của nông dân đầu thế kỉ XVI**
- Nguyên nhân: Đời sống nhân dân khốn cùng, mâu thuẫn xã hội gay gắt.
- Diễn biến: Nhiều cuộc khởi nghĩa bùng nổ, tiêu biểu như khởi nghĩa Trần Cao.
- Kết quả: Các cuộc khởi nghĩa đều bị dập tắt.
- Ý nghĩa: Góp phần làm cho triều đình Lê sơ mau chóng sụp đổ.
- Nguyên nhân thất bại: Do nổ ra lẻ tẻ, thiếu đoàn kết, chưa chuẩn bị chu đáo, chênh lệch lực lượng.

II) Các cuộc chiến tranh Nam – Bắc triều và Trịnh – Nguyễn

1. Chiến tranh Nam – Bắc triều

- Nguyên nhân: + Năm 1527, Mạc Đăng Dung thành lập nhà Mạc (Bắc triều)
+ Năm 1533, Nam triều thành lập đóng tại Thanh Hóa.
- Diễn biến: Chiến tranh dai dẳng hơn 50 năm, đến năm 1592 mới chấm dứt.
- Hậu quả: + Mùa màng bị tàn phá, kinh tế tiêu điều.
+ Đời sống nhân dân cực khổ, hàng vạn người bị bắt đi phu, đi lính.

2. Chiến tranh Trịnh – Nguyễn và sự chia cắt Đàng Trong – Đàng Ngoài

- Nguyên nhân: Thế lực họ Nguyễn ở đàng trong hình thành, mâu thuẫn với thế lực họ Trịnh ở đàng Ngoài.
- Diễn biến: Trải qua gần nửa thế kỉ từ 1627 đến 1672.
- Hậu quả: + Tình trạng dân phiêu tán tắng, đời sống nhân dân cực khổ, ruộng đồng tiêu điều.

- + Chia cắt Đàng Trong – Đàng Ngoài, lấy sông Gianh làm ranh giới.
- + Hình thành cục diện “vua Lê – chúa Trịnh” ở đàng Ngoài và “chúa Nguyễn” ở đàng Trong.

C. Câu hỏi ôn tập củng cố:

Câu 1. Em có nhận xét gì về tình hình chính trị, xã hội nước ta ở các thế kỉ XVI – XVII?

Câu 2. Có ý kiến cho rằng: Từ thế kỉ XVI ở nước ta đã hình thành hai nhà nước độc lập ở đàng Trong và đàng Ngoài. Em có đồng ý với ý kiến trên không? Vì sao?